

fent història:

Cousinet va ser el creador del mètode de treball lliure en equip, a més d'un dels fundadors de la nova educació, moviment que va modificar el sistema tradicional d'ensenyament que s'arrossegava des del segle XVIII. Segons Cousinet, "el nen és el seu propi educador i és sobre ell que s'ha d'actuar".

"L'educació no pot ser una acció realitzada per un mestre sobre els seus alumnes, acció que esdevé il·lusòria; és en realitat una activitat per la qual l'infant treballa pel seu propi desenvolupament, dins unes condicions favorables i amb l'ajuda d'un educador que no és més que un conseller pedagògic." D'aquesta manera, el 1954, en un congrés sobre educació, Cousinet va resumir breument el missatge que no va parar de difondre durant la segona meitat de la seva vida.

Roger Cousinet (1881-1973) es llicencia en lletres el 1902 i comença la seva carrera com a mestre d'educació primària. Són anys intensos d'aprenentatge amb els infants, observant sistemàticament les reaccions dins l'aula. Més enllà de l'infant-escolar, s'interessa per l'infant-lliure, pels seus jocs i per les interaccions complexes amb altres infants, cosa que el porta a començar, sota la direcció d'Émile Durkheim, la seva tesi de doctorat sobre la vida social dels infants. Alhora, col·labora amb Alfred Binet, amb qui elabora el seu test d'intel·ligència, fundant la pedagogia experimental. Esdevé redactor en cap d'una revista pedagògica, *L'educateur moderne*, ocasió que li permet retrobar i publicar Decroly, Claparède i Ferrière i retre homenatge als treballs de Maria Montessori. El 1910 és nomenat inspector de primària, tenint la responsabilitat d'un centenar d'escoles públiques, i exerceix aquesta funció fins al 1942.

Per Cousinet, l'intercanvi social juga un paper vital en la construcció del pensament de l'infant. L'escola ha de basar-se en la vida social per organitzar l'aprenentatge, en comptes d'esgotar-se en ella mateixa.



Amb un grup de professors voluntaris, Cousinet experimenta el seu mètode de treball lliure en equip. La hipòtesi de sortida és simple: els infants són capaços d'organitzar-se i de ser perseverants amb les activitats que els agraden, com ara els jocs; per què no muntar amb les mateixes característiques treballs que podrien escollir i dirigir ells mateixos? En lloc d'ensenyar, el mestre prepara els documents, els objectes, les plantes, els minerals..., tot allò que necessitin els alumnes per dur a terme l'activitat.

Aquestes activitats es divideixen en activitats creatives, en què els infants són lliures en la

ROGER COUSINET

seva elecció, i activitats de coneixement. Les activitats creatives engloben treballs artístics, jocs dramàtics i manualitats. Dins aquestes àrees, la llibertat és total. Les activitats de coneixement consisteixen principalment en l'abordatge d'un treball d'observació sobre un tema científic, geogràfic o històric. El grup observa, experimenta, registra les seves observacions i escriu una fitxa d'observació col·lectiva.

La vida professional de Cousinet es paralitza durant el parèntesi de la I Guerra Mundial. En retornar, a partir del 1920 instaura el mètode actiu dins la seva zona i experimenta els principis del seu mètode de treball amb grups. Les seves experiències són mal vistes per la jerarquia educativa, en particular quan Cousinet proposa, imitant Liev Tolstoi, l'aparició d'una revista composta per textos dels infants: *L'oiseau bleu*.

L'escola ha de basar-se en la vida social per organitzar l'aprenentatge, en comptes d'esgotar-se en ella mateixa

Paral·lelament, Cousinet es mostra molt actiu dins el moviment de la nova educació, participant i organitzant congressos i publicant els seus treballs i els d'altres pedagogs. La nova educació va ser un moviment que va reconèixer l'infant com una persona en autodesenvolupament. Aquest desenvolupament requereix unes condicions favorables (la primera d'elles, un clima de llibertat). Igual que tots els éssers vius, els infants progressen mitjançant l'intercanvi amb el medi on viuen; el paper de l'educador és construir un entorn per a l'infant que satisfaci tan perfectament com sigui possible les seves necessitats. L'important és la ment; el mètode només és un instrument de treball, una eina que l'infant aprèn a utilitzar per fer la feina. El paper del mestre és afavorir aquest encontre entre l'infant-aprenent i el mètode que li convé.

Entrant deliberadament dins aquesta via, Cousinet estudia la psicologia de l'aprenentatge. Distingeix radicalment l'aprenentatge del

condicionament. L'infant ha après a caminar perquè ha vist caminar. El seu esforç és provocat per la claredat del propòsit i la imitació. Amb excepció del càlcul, tots els coneixements escolars són totalment desconeguts pels nens i, per tant, no poden ser desitjats. D'altra banda, el mestre-que-ensenya no és un model a seguir. Per tant, s'han de trobar situacions que puguin desencadenar el coneixement del tema i l'interès.

És probablement més fàcil promoure l'aprenentatge dels "sabers operatius" (la lectura i l'escriptura), atès que l'infant pot veure el seu ús; però l'escola també vol transmetre una sèrie de "sabers bruts" (física, química, història, etc.). No hi ha cap altra solució que transformar aquest saber brut en saber operatiu.

Transformar una escola passiva en una escola activa

permet promoure un aprenentatge actiu centrat en els estudiants, un currículum rellevant relacionat amb la vida diària de l'infant, un sistema d'avaluació flexible, una relació més propera i forta entre escola i comunitat, i una formació del docent més efectiva i pràctica amb un nou rol com a facilitador dels aprenentatges.

La carrera de Cousinet com a inspector finalitza després de la II Guerra Mundial, i llavors passa a ensenyar pedagogia a la Sorbona. El 1946 crea l'Associació Escola Nova Francesa, i és a partir d'aquesta època que escriu la gran majoria de les seves obres, de les quals destaquem *Une méthode de travail libre par groupes* (1945), *La vie sociale de l'enfant* (1950), *L'éducation nouvelle* (1950), i *Fais ce que je te dis* (1950).

Xavier Horta López
Coordinador editorial
edicions@prisma.cat